

УДК 630 (092) (477.83/.86)

DOI <https://doi.org/10.15407/nz2019.03.749>

ДІЯЛЬНІСТЬ КАЗИМИРА ШЕПТИЦЬКОГО В ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА ГАЛИЧИНИ

Олег ПРОЦІВ

ORCIDID: <http://orcid.org/0000-0001-6692-7835>

кандидат наук з державного управління,
докторант Львівського регіонального інституту
державного управління Національної академії
державного управління при Президентіві України
вул. Василя Сухомлинського, 16, 79491,
Брюховичі, Львівська область, Україна
e-mail: oleg1965@meta.ua

В умовах перехідного періоду в галузі лісового господарства, як і в інших галузях суспільного життя, особливої ваги набуває вироблення ефективних і результативних методів управління. Вивчення історичного досвіду діяльності графа Казимира Шептицького, як організатора суспільного життя, є на сьогодні доволі актуальним і сприятиме підвищенню рівня інформованості населення щодо історичного минулого краю. У запропонованій розвідці автор ставить перед собою мету з'ясувати діяльність Галицького лісового товариства та роль у ньому Казимира Шептицького. Об'єктом дослідження є діяльність Галицького лісового товариства у період 1905—1911 рр., а предметом — діяльність графа Казимира Шептицького. Методологічною основою дослідження є принципи історизму у поєднанні з функціональним методом, що дало змогу визначити вплив Казимира Шептицького на суспільні відносини Галичини.

У праці розглядається діяльність Казимира Шептицького у Галицькому лісовому товаристві у період з 1905 по 1911 роки. Описано його кар'єрний ріст — від члена Товариства до керівника Товариства. До статті включені промови Казимира Шептицького, що дало змогу висвітлити його особистість. У хронологічній послідовності подано його головування на засіданнях Галицького лісового товариства. Описано його участь як делегата Галицького лісового товариства в інших представницьких та державних органах Галичини та Австрійської імперії. Досліджено діяльність Казимира в інших товариствах з метою вирішення справ лісової галузі.

Ключові слова: Казимир Шептицький, Галичина, лісове господарство, Галицьке лісове товариство, журнал «Сильван».

Oleg PROTSIV

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-6692-7835>

PhD of Public Administration

Doctoral student of LRIPA NAPA

under the President of Ukraine,

PhD in public administration,

16, Vasyl Sukhomlinsky str., 79491,

Bryukhovychi, Lviv region, Ukraine

e-mail: oleg1965@meta.ua

CASIMIR SHEPTYTSKY'S ACTIVITY IN THE ORGANIZATION OF FORESTRY IN GALICIA

The development of effective and efficient management methods in a transitional period in the field of forestry, as in other sectors of public life, becomes of paramount importance. The study of the historical experience of Count Casimir Sheptytsky as an organizer of public life is very relevant today and will contribute to raising the level of public awareness about the historical past of the region. In the proposed exploration, the author aims to find out the activities of the Galician Forestry Society and the role of Casimir Sheptytsky in it. *The object of the research is the activity of the Galician Forestry Society in the period of 1905-1911, and the subject is the work of Count Casimir Sheptytsky. The methodological basis of the research is the principle of historicism in conjunction with the functional method, which made it possible to determine the influence of Casimir Sheptytsky on the public relations of Galicia.*

The article is devoted to the 150th anniversary of the birth of a great public, political, church figure in Galicia, Count Casimir Sheptytsky. He is more known for his work as a spiritual person and organizer of church life. The study of his active secular period of life will allow to understand his motivation more deeply before the transition to the clergy, the influence of religious principles on secular professional activity, as well as the relationship with colleagues in everyday life. Earlier in the history of the Galician forests, Count Casimir Sheptytsky entered not only as a zealous defender of the forest, but also as an administrator of the Galician Forestry Society. The work deals with the activities of Casimir Sheptytsky in the Galician Forestry Society from 1905 to 1911. It is described his career - from a member of the company to the head of the company. The article includes Casimir Sheptytsky's speeches that made it possible to highlight his personality. Chronologically, his chairmanship at the meetings of the Galician Forest Society was presented. His participation as a delegate of the Galician Forestry Society in other representative and state bodies of Galicia and the Austrian Empire is described. The activity of Casimir in other societies is investigated for the purpose of solving forest industry affairs.

Keywords: Casimir Sheptytsky, Galicia, forestry, Galician Forest Society, Silvan magazine.

Вступ. Стаття присвячена 150-літтю від Дня народження великого громадського, політичного, церковного діяча Галичини графа Казимира Шептицького. Він більше відомий своєю працею як духовна особа та організатор церковного життя. Дослідження його активного світського періоду життєдіяльності дасть змогу глибше зрозуміти його мотивацію до переходу у духовний сан, вплив релігійних принципів на світську професійну діяльність, а також взаємовідносини з колегами у повсякденному житті. До історії Галицького лісівництва граф Казимир Шептицький увійшов не лише як ревний захисник лісу, але й як адміністратор Галицького лісового товариства.

Мета статті — з'ясувати діяльність Галицького лісового товариства та роль у ньому Казимира Шептицького. *Об'єктом дослідження* є діяльність Галицького лісового товариства, *хронологічні межі дослідження* — 1905—1911 рр., а *предметом* — діяльність графа Казимира Шептицького. *Методологічною основою дослідження* є принцип історизму у поєднанні з функціональним методом.

Основна частина. У Галицькому лісовому товаристві діяльність Казимира Шептицького прослід-

ковується з 1905 року. Так, на з'їзді Товариства, що проходив у Живці 20—22 серпня 1905 року, шляхом голосування Казимира обрано першим заступником Галицького лісового товариства [1, с. 3; 2, с. 2—3]. За це рішення проголосувало 48 членів Товариства. «З вдячністю і радістю приймаю вибір і мандат, який ви мені вручили. Бути першим заступником голови Товариства це — велика для мене честь. Однак, не за це хочу подякувати членам Товариства, так як в публічній справі не можна користуватись честю, власним задоволенням, самолюбванням, марнославством, але потрібно підходити до цієї посади з почуттям відповідальності до виконання обов'язків, бо до цього зобов'язує публічна посада. Хочу подякувати членам Товариства, які проголосували за довіру до мене. Буду старатись зберегти довіру, яку ви мені виказали» [3, с. 423], — зазначив Казимир Шептицький у своїй промові. На цих зборах другим заступником обрано Кирила Кохановського.

Також у 1905 році до Галицького лісового товариства обирається почесним членом Його Цісарська та Королівська Високість, найдостойніший архикнязь Кароль Стефан (Іл. 1).

На його честь відбулось засідання Товариства, на якому Казимир Шептицький підняв тост: «Архикнязь Кароль Стефан здобув наші серця не лише тим, що він є членом Найдостойнішого панівного двору і близьким родичем Монарха, який у Галичині має загальну повагу та любов, але, насамперед, що він розуміє наше суспільство, а його серце б'ється в ритмі нашого суспільного життя».

Тогочасні часописи відзначали, що для вручення диплому (Іл. 2) почесного члена Галицького лісового товариства архикнязю Каролу Стефану відрядили Казимира Шептицького [5, с. 5; 6, с. 3]. Він у 1905 році у якості заступника голови Товариства брав участь у засіданнях 7 жовтня [7, с. 39], та 10—11 листопада [8, с. 40]. Також в 1905 році він представляв Галицьке лісове товариство на Лісовому конгресі у Відні. К. Шептицького також було обрано у Промислову та рільничо-лісову раду при Міністерстві рільництва у Відні [9, с. 423].

Відомо, що він брав участь у зборах як заступник голови Товариства 2 червня 1906 року [10, с. 438]. Ширше представлена його діяльність на засіданні, яке відбулось 14 серпня 1906 року. К. Шептицький, аналізуючи діяльність Лісової школи у Львові, сказав:

Іл. 1. Фото почесного члена Галицького лісового товариства — архикнязя Кароля Стефана

«Я не мав нагоди до цього часу ближче познайомитись з діяльністю лісової школи. Проте, з дискусії на засіданні я для себе зробив висновки: по-перше, як говорив Шекспір, не все так добре у Королівстві Данському. Таким Королівством Данським є Лісова школа, яка для лісового господарства є дуже важливою. Тому нам, членам Товариства, надзвичайно важливо вилікувати школу. Другий висновок, який я зробив з дискусії, про те, що справа не стосується власне навчання, а конфлікт лежить у міжособистісних стосунках. Наше Товариство не має повноважень виступати суддею у цьому конфлікті і ухвалювати будь-який вирок. Але наше Товариство також не має право залишити на самоплив цю ситуацію, і ми маємо право виразити нашу думку з цього питання». То він запропонував крайовому виконавчому комітету скласти опитувальник, щоб на нього відповіли викладачі школи та учні, які закінчили школу і працюють за фахом, власників лісових маєтків. Метою акції був моніторинг освітніх тенденцій: чи теперішня організація навчання відповідає вимогам часу, а також які реформи потрібно провести, щоб покращити навчання. Планувалось протягом вересня 1906 року зробити висновки по цих анкетах. А міжособистісні відносини після цього можна буде розглянути, але з меншими емоціями (оплески) [11, с. 432]. Для згуртування колективу Товариство організувало прогулянки до лісу. Про одну з таких екскурсій повідомлялось у «Сильвані». Зокрема, 13 вересня 1906 року члени Товариства взяли участь в екскурсії державними лісами Рахині (Долинський повіт). Організатори екскурсії роздали всім учасникам плани господарства з його детальним описом: загальна площа господарства — 5133 га, а лісомвкрито — 4967 га. Організоване господарство у 1885 році, а головною водною артерією є річка Сівка. Екскурсантам показали будинок лісового охоронця, збудований за державні кошти у розмірі 5 тис. крон [12, с. 460—466].

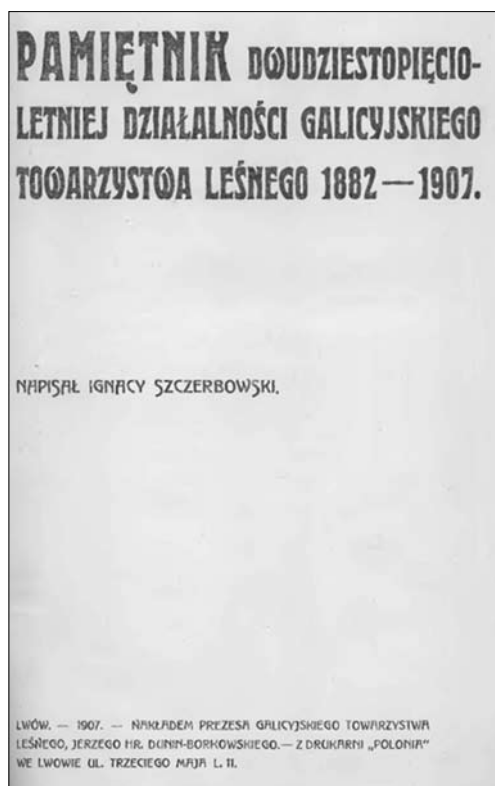
17 вересня 1906 року у залі Галицького намісництва розпочалась робота секції з оцінки діяльності рільничих та лісових шкіл в Галичині. До роботи комісії був залучений Казимир Шептицький [13, с. 6], що свідчить про те, що він зумів своєю промовою переконати орган виконавчої влади у слушності своїх зауважень. У вівторок, 20 серпня 1907 року Галицьке лісове товариство розпочало з'їзд у Кракові [14, с. 3]. На наступний день, 21 серпня, відбулось голосування за кан-

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 3 (147), 2019

Іл. 2. Диплом почесного члена Галицького лісового товариства, вручений Карлу Стефану архикнязеві Габсбург-Лотаринзькому в Живці 22 серпня 1907 р. Диплом опубліковано у часописі «Сильван» («Sylwan») у 1907 р. (серпень-вересень) [4, с. 345—346]

дидатів на посаду заступника голови Товариства. З 91 особи в залі 89 проголосували за Казимира Шептицького. Всього з'їзд, в якому взяли участь делегації поляків з трьох імперій — Австро-Угорської, Пруської та Російської (всього — 300 делегатів), тривав чотири дні [15, с. 5]. З'їзд був ювілейним — минуло 25 років з часу заснування організації. Віце-голови Товариства Казимиру Шептицькому було доручено виголосити промову. «Результат праці нашого Товариства, — зазначив промовець, — можна назвати великим і малим. Великим він буде здаватись, коли порівняємо сучасний стан лісівництва зі станом давнім і сумним. Малим — коли візьмемо до уваги, як

Іл. 3. Титульна сторінка книги Ігнація Щербовського «Щоденник двадцятип'ятирічної діяльності Галицького лісового товариства 1882—1907»

ще багато залишається нам цієї праці. Зле діється з лісами, тими давніми колосами нашої флори, які нині доведено до занепаду. Наше завдання — виправити це зло, а 25-літній ювілей Товариства буде значимим, якщо цей день спричиниться до пробудження любові та піклування про ліси. Не ювілей Товариства Вас тут, панове, зібрав, але ця любов і прагнення піднесення тих наших коханих пуць і борів» [16, с. 423].

З нагоди ювілею Товариства Ігнацій Щербовський (Ignacy Szczerbowski) написав книгу «Щоденник двадцятип'ятирічної діяльності Галицького лісового товариства 1882—1907» Іл. 3. У цій книзі детально описані виступи, голосування, репліки Казимира Шептицького. Книга має об'єм 229 сторінок [17, с. 229].

На Лісовий конгрес, який відбувся у Відні в 1907 році, був відряджений Казимир Шептицький [18, с. 337].

На XXIII з'їзд Галицького лісового товариства, який відбувся у Самборі 23—26 серпня 1908 року у приміщенні міського казино, брав участь Казимир Шептицький, представляючи на цьому з'їзді Галицьке господарське товариство [19, с. 7].

Однією з перших інформацій про діяльність Казимира Шептицького 1909 року, на яку натрапляємо у «Сильвані», є участь в зборах Львівського відділу Галицького лісового товариства, 6.12.1909 року [20, с. 225]. На засіданні Галицького відділу цього Товариства, яке відбулося 8 травня 1909 року під його головуванням, було ухвалене рішення делегувати Шептицького до Рільничо-лісової ради у Відні [21, с. 325—326]. Відомо також, що 9 серпня 1909 року зборами Галицького лісового товариства, які відбулись в Стрию, керував Казимир. Він взяв участь у роботі секції «Страхування приватних урядовців». Слід відмітити, що Казимир з молодих років мав покликання до захисту соціальних прав громадян. Вперше його діяльність у цьому напрямі описано у «Газеті Львівській», де відзначено, що він на Католицькому вічі 8—9 липня 1896 виголосив реферат на тему «Про прислугу у сільському господарстві» [22, с. 4]. 28 квітня 1897 року він організував при католицькому русі інституцію, яка повинна страхувати робітників, які працюють у фільварках, і працівників, які працюють у сільському господарстві, по старості або у разі нещасних випадків [23, с. 4]. Слід відзначити, що цей фонд страхування існував з 1868 року і був найдавнішим серед страхових компаній Галичини. В частині страхування від нещасних випадків та по старості інтереси лісників збігались з інтересами страхового фонду. Справа соціального забезпечення для Казимира була близькою, так як він у Віденському сеймі брав участь у роботі соціально-політичної комісії. У 1905 році в часописі «Слово Польське» відзначалось, що він зробив багато справ для впровадження закону про примусове страхування приватних урядовців [24, с. 8]. Також на засіданні Галицького лісового товариства від 9 лютого 1906 року було одногосно проголосовано, щоб висловити подяку Казимиру за результативність його праці щодо впровадження Закону про забезпечення страхування приватних керівників [25]. Аналогічну подяку висловило Товариство приватних урядовців за заслуги в лобюванні пенсійного законодавства й номінувало Казимира названня Почесного члена Товариства [26, с. 2]. Казимир брав участь у Раді [27, с. 4] страхування приватних урядовців, в якій він виступав як член групи працедавців [28, с. 4]. Є відомості, що він брав участь у триденній нараді Товариства страхування приватних урядовців, яка проходила у

готелі «Жорж» і в якій взяли участь 30 членів [29, с. 2]. Відповідно до пенсійного законодавства, яке лобював Шептицький, з 1909 року було впроваджене обов'язкове пенсійне страхування приватних урядовців [30, с. 1]. Для практичної реалізації уряд Австрії у лютому 1908 року призначив Президію пенсійного фонду. Керівником Президії став екс-міністр сільського господарства Леопольд фон Ауершперг (1855—1918), а його заступником обрано графа Казимира Шептицького [31, с. 3].

Також знаходимо дані, що під головуванням Казимира 6 березня 1909 року проходило засідання Президії Галицького лісового товариства. У засіданні взяв участь Кирило Кохановський (1860—1942), лісник та професор Львівської політехніки [32, с. 230]. Наступне зібрання відбулось 12 червня [33, с. 405], загальні збори Товариства відбулись 8 і 9 серпня у Стрию в будинку організації «Сокіл» [34, с. 453—454]. Перед зборами всім учасникам провели екскурсію лісовими господарствами містечка Сколе й сусіднього села Коростова.

У грудні 1908 року помирає керівник Товариства граф Єжи Дунін-Борковський (Лл. 4, 5) [35, с. 536—537]. Перед Товариством постало питання обрання голови. На зборах 9 серпня 1909 року в Стрию Казимир Шептицький повідомив, що не буде балотуватися на наступну каденцію. У зв'язку з цим попросив дозволу виступити барон Юліан Бруницький (1864—1924). Його виступ був схвально сприйнятий Товариством і не давав можливості Казимирові відмовитись очолити Товариство у новій каденції: «Високе Зібрання! Одним із тих, які мають щастя низку літ на одному полі співпрацювати у нашому Товаристві з нашим вельмишановним Головою, є Ваш слуга. У Господарському товаристві, у Раді залізниці, у Раді сільського господарства працюємо багато років разом. Це є один із найвидатніших співпрацівників, один із найсумлінніших оборонців нашого краю перед Центральним урядом, що є щастям для нас. Видається мені, що буду виразником поглядів усіх, хто тут зібрався, якщо запропоную, щоби ми нашого Голову, який до цієї миті очолював Товариство, через акламацію обрали керівником на найближчі три роки» [36, с. 517—518]. Його підтримав член Товариства Адам Мадейський, який також запропонував обрати кандидатуру графа Казимира Шептицького на посаду Голови Галицького

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 3 (147), 2019

Лл. 4. Фото графа Єжи Дуніна-Борковського

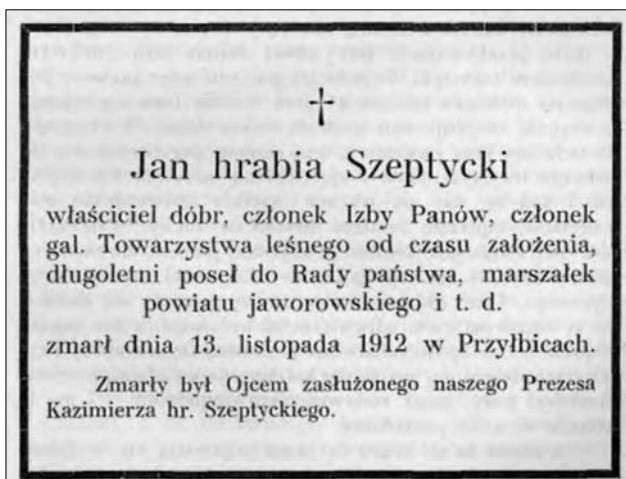
Лл. 5. Некролог графа Єжи Дуніна-Борковського

лісового товариства шляхом акламації. Тож голосування не відбулось, а довгі та гучні оплески учасників з їзду засвідчили, що Товариство хоче бачити саме цю кандидатуру на посаді голови. Отже, Казимира Шептицького було обрано на рік головою Галицького лісового товариства. Подякувавши присутнім за довіру, він виголосив промову вже, як голова Товариства: «Може бути, що це лежить в моїй натурі, більш схильній до песимізму, що у кожному головуванні бачу, в першу чергу, важку відповідальність. Попри те, дуже сердечно дякую Вам за виявлену мені довіру. Не знаю, чи дано мені буде довго бути Головою цього Товариства, в кожному разі, як довго ним буду, буду старатися разом із президією сум-

Pomnik ś. p. Henryka Strzeleckiego na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie.

Іл. 6. Пам'ятник Генрику Стшелецькому на Личаківському кладовищі у Львові

Іл. 7. Некролог про смерть батька Казимира Шептицького — Яна Шептицького, який був членом Галицького лісового товариства

лінно працювати для добра Товариства. Однак, хочу додати, що не на Президії та інституції стоїть Товариство, а точка опори лежить завжди на армії, на солдатах». Він закликав присутніх старанно займатись справами та потребами Товариства, часто писати до «Сильвана», і хотів, щоб в Товаристві весь рік пульсом било життя, щоб до нього долучалось комога більше нових членів, які сплачуватимуть внески, «а тоді напевно не будемо рухатися назад, а йти вперед. Ще раз сердечно дякую за вибір і виказану мені довіру» [37, с. 490—501].

24 серпня 1909 року під головуванням графа Казимира Шептицького у Тарнові відбулись загальні збори Товариства. Захід проходив у міській раді. На з'їзд прибуло 117 делегатів із різних куточків імперії. Перед привітанням Казимир запропонував вшанувати пам'ять бувшого керівника Товариства — графа Дуїна-Борковського, акцентуючи увагу на його заслугах у суспільстві та перед Товариством. За традицією Товариства було вислано вітальну телеграму до цесаря Франца Йосифа І.

У 1910 році під головуванням Казимира Шептицького 5 лютого [38, с. 187] та 6 березня у Львові відбулися засідання Виконавчого відділу Товариства. У лютому Казимир, делегований Галицьким господарським товариством, набуває членство у новоствореній Намісництвом у Галичині комісії, метою якої стало напрацювання планів щодо заліснення теренів у краю та організація механізму для їх реалізації та фінансування [39, с. 237]. Відмічалось, що ця комісія діє відповідно до Закону від 16 червня 1904 року, де Казимир представляв її як делегат від виконавчої гілки влади [40, с. 2—3]. 8—9 квітня 1910 року відбулись у Львівській ратуші збори президії Галицького лісового товариства [41, с. 184] також під його головуванням, а 23 квітня відбулось засідання виконавчого комітету Товариства, які в подальшому проходили щомісяця [42, с. 292] — 13 травня [43, с. 341], 10 червня [44, с. 422], 8 липня [45, с. 470], 19 вересня [46, с. 621], 5 листопада [47, с. 45].

У жовтні 1911 року у Львові був скликаний триденний з'їзд лісників, який розпочав свою роботу в ратуші. Всі учасники зранку були на службі Божій в костелі Воскресіння по вул. Пекарській. Згодом пішли на Личаківське кладовище на гріб заслуженого члена Товариства Генрика Стшелецького (Іл. 6) [48, с. 3].

У грудні «Сильван» опублікував лист Казимира Шептицького, який він написав в Інсбруку 12 грудня 1911 року: «До Керівництва Галицького лісового товариства у Львові. Виконуючи взяті на себе зобов'язання щодо вступу до духовного стану, залишаю всі свої світські заняття і переїжджаю за границю, щоб, як гість, навчатись в одному з французьких або німецьких Бенедиктинських монастирів, розпочати теологічні науки. Насамперед, я хочу попроситись з Галицьким лісовим товариством. На руки президії Товариства складаю мої обов'язки керівника Товари-

ства і членство у Товаристві, так як обов'язки я вже не зможу виконувати. При нагоді прошу колег прийняти щиро вдячність за добросердечність, якою Ви мене обдаровували, і я її буду тримати у своїй пам'яті. Зичу моєму дорогому лісовому товариству успішного всестороннього розвитку, залишають завжди щиро Вам відданий Казимир Шептицький».

Після цього листа редактор «Сильвану» написав примітку: «Ділюся з сумом з усіма членами Товариства цією новиною бо не можемо вплинути на волю нашого достойного керівника, і не можемо зробити нічого іншого, як з покорюю та біллю сприйняти його волю, якому належали наші серця. Важко нам змиритись з цією новиною і ми з глибоким жалем прощаємось з нашим керівником, якого прагнули ще багато років бачити на чолі нашого керівництва [49, с. 497].

Схвальні відгуки про Казимира містились у звіті про діяльність Галицького лісового товариства за 1911/1912 рік. Товариство зі смутком констатувало, що в грудні Товариство покинув Казимир Шептицький: «Ми втратили відповідального та чуйного керівника, який жив справами Товариства. Він був трудолюбивим і робив все можливе, щоб реалізувати завдання які стоять перед Товариством». Йому висловили подяку за віддану роботу для добра галицького лісництва, а також побажання — досягнути високих результатів у новообраній діяльності [50, с. 425—426].

На зборах Товариства, які відбулись 23—24 вересня 1912 року, ведучий зборів — заступник голови Товариства Кирило Кохановський, серед іншого відзначив: «Ким був для нашого Товариства граф Казимир Шептицький? Кожен з нас, хто з ним спілкувався, бачив, що спілкується з людиною, яка з усією душею віддана Товариству. Які мотиви схилили його зійти на зовсім новий шлях життя, не нам судити. Ми маємо обов'язок висловити йому подяку за його працю на благо Товариства. Це й буде наша щира віддяка за його ревну працю [51, с. 425—426].

У 1912 році «Сильван» опублікував некролог батька Казимира Шептицького — Яна Шептицького (Іл. 7).

Тогочасні часописи повідомляли, що при похованні Яна Шептицького були всі брати крім Казимира, який не прибув через суворі правила монашого життя ордену Бенедиктинців [52, с. 4—5].

Висновки. Аналіз діяльності графа Казимира Шептицького показав, що його моральні якості та захоплення природою мали позитивний вплив на діяльність Галицького лісового товариства. Ці якості дали можливість зробити йому кар'єру і в короткий період часу з рядового члена Товариства дійти до керівника. Лише зміна світського стану на духовний унеможливила його подальшу світську кар'єру.

1. Dział rolniczy. *Gazeta Narodowa*. 1905. № 193. 25 sierpnia. S. 3.
2. Zebranie galic. Towarzystwa leśnego w Żywcu. *Słowo Polskie*. 1905. № 393. 24 sierpnia. S. 2—3.
3. Sprawozdanie z XX. Walnego Zgromadzenia gal. Towarzystwa leśnego, odbytego w dniach od 20 do 22 września 1905 w Żywcu. *Sylwan*. 1905. Listopad. S. 423.
4. Dyplom członka honorowego Gallc. tow. Leśnego. *Sylwan*. 1907. S. 345—346.
5. Wręczenie dyplomu. *Gazeta lwowska*. 1907. № 192. 23 sierpnia. S. 5.
6. Zjazd leśników. *Gazeta Narodowa*. 1907. № 192. 23 sierpnia. S. 3.
7. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 7 października 1905. *Sylwan*. 1906. S. 39.
8. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 10—11 listopada 1905. *Sylwan*. 1906. S. 40.
9. Sprawozdanie z czynności Wydziału galicyjskiego Towarzystwa leśnego za rok 1903/4 i 1904/5. *Sylwan*. 1905. № 11. S. 423.
10. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 6 czerwca 1906. *Sylwan*. 1906. S. 438.
11. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 14 sierpnia 1906. *Sylwan*. 1906. S. 432.
12. Sprawozdanie z wycieczki członków galic. Towarzystwa leśnego do lasów rządowych w Rachiniu dnia 13 września 1906. *Sylwan*. 1906. S. 460—466.
13. Sprawa szkoły lerinej we Lwowie. *Słowo Polskie*. 1906. № 418. 15 września. S. 6.
14. Zjazd leśników. *Gazeta Narodowa*. 1907. № 191. 22 sierpnia. S. 3.
15. Gospodarstwo i handel. *Gazeta lwowska*. 1907. № 190. 21 sierpnia. S. 5.
16. Stenograficzny protokół obrad XXII. Walnego Zgromadzenia Członków galicyjskiego Towarzystwa leśnego, dnia 21. sierpnia 1907 w Krakowie. *Sylwan*. 1907. S. 423.
17. Szczerbowski I. *Pamiętnik dwudziesto pięć latniej działalności Galicyjskiego towarzystwa leśnego 1882—1907*. Lwów: Polonia, 1907. 229 s.
18. Sprawozdanie z czynności Wydziału Towarzystwa leśnego gal. za r. 1906/1907. *Sylwan*. 1907. S. 337.

19. Zjazd leśników. *Słowo Polskie*. 1908. № 394. 24 sierpnia. S. 7.
20. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 6. Lutego 1909. *Sylvan*. 1911. S. 225.
21. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 8. maja 1909. *Sylvan*. 1909. S. 325—326.
22. Wiecz katolicki. *Gazeta lwowska*. 1896. № 141. 21 czerwca. S. 4.
23. Ubezpieczenie czeladzi folwarcznej i robotników rolnych. *Gazeta lwowska*. 1897. № 95. 28 kwietnia. S. 4.
24. Towarzystwo urzędników prywatnych. *Słowo Polskie*. 1905. № 215. 9 maja. S. 8.
25. Wyciąg protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 9. lutego 1906.
26. Towarzystwo urzędników prywatnych. *Gazeta Narodowa*. 1907. № 276. 26 kwietnia. S. 2.
27. Z Zakładupensyjnego dla ubezkow pieczenia urzędników prywatnych. *Gazeta lwowska*. 1908. № 257. 8 listopada. S. 4.
28. Ubezpieczenie urzędników prywatnych. *Gazeta lwowska*. 1908. № 39. 18 lutego. S. 4.
29. Tow. wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych. *Słowo Polskie*. 1906. № 193. 26 kwietnia. S. 2.
30. *Czas*. 1908. № 38. 15 lutego. S. 1.
31. *Kurjer Lwowski*. 1908. № 77. 15 lutego. S. 3.
32. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 6. marca 1909. *Sylvan*. 1909. S. 230.
33. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 12. Czerwca 1909. *Sylvan*. 1909. S. 405.
34. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 31. lipca. *Sylvan*. 1909. S. 453—454.
35. Nekrolog. *Sylvan*. 1908. S. 536—537.
36. Stenograficzny protokół obrad XXIV. Walnego Zgromadzenia członków galicyjskiego Towarzystwa leśnego, z dnia 9. Sierpnia 1909 w Stryju. *Sylvan*. 1910. S. 517—518.
37. Stenograficzny protokół obrad XXIV. Walnego Zgromadzenia członków galicyjskiego Towarzystwa leśnego, z dnia 24. Sierpnia 1909 w Tarnowie. *Sylvan*. 1909. S. 490—501.
38. Protokół posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 5. lutego 1910. *Sylvan*. 1910. S. 187.
39. Protokół posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 6. Marca 1910. *Sylvan*. 1910. S. 237.
40. Komisja krajowa dla zalesień ochronnych. *Gazeta lwowska*. 1910. № 42. 23 lutego. S. 2—3.
41. XIV. Zwyczajne Zgromadzenie Rady Ogólnej k. c. Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego. *Sylvan*. 1910. S. 184.
42. Sprawy towarzystwa leśnego. *Sylvan*. 1910. S. 292.
43. Sprawy towarzystwa leśnego. *Sylvan*. 1910. S. 341.
44. Sprawy towarzystwa leśnego. *Sylvan*. 1910. S. 422.
45. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 8. lipca. 1910. *Sylvan*. 1910. S. 470.
46. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 19. września. 1910. *Sylvan*. 1910. S. 621.
47. Wyciąg z protokołu posiedzenia członków Wydziału gal. Towarzystwa leśnego z dnia 5. listopada. 1910. *Sylvan*. 1911. S. 45.
48. Zjazd leśników. *Gazeta lwowska*. 1911. № 230. 10 października. S. 3.
49. Z Wydziału galic. Towarzystwa leśnego. *Sylvan*. 1911. S. 497.
50. Sprawozdanie z czynności Wydziału Galicyjskiego Towarzystwa leśnego za rok 1911/1912. *Sylvan*. 1912. S. 425—426.
51. Stenograficzny protokół Obrad XXVII. Walnego Zgromadzenia Członków galicyjskiego Towarzystwa leśnego, dniach 23 i 24 września 1912. Brody. *Sylvan*. 1912. S. 425—426.
52. Pogrzeb ś. p. Jana hr. Szeptyckiego. *Gazeta lwowska*. 1912. № 266. 19 listopada. S. 4—5.

REFERENCES

- Dział rolniczy. (1905, № 193, p. 3). *Hazeta Narodowa* [in Polish].
- The meeting of Galician Forest Society in Żywiec (1905, № 393, p. 2—3). *Słowo Polskie*. Lviv [in Polish].
- Report on 20th General Assembly of Galician Forest Society which was held from 20 to 22 September, 1905 in Żywiec. (1905). *Sylvan*, 11, 423. Lviv [in Polish].
- Diploma of honorary member of Galician Forest Society (1907). *Sylvan*, 8—9, 345—346. Lviv [in Polish].
- Handing the diploma. (1907, № 192, p. 5). *Hazeta Lwowska*. Lviv [in Polish].
- Congress of foresters. (1907, № 192, p. 3). *Hazeta Narodowa*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of October 7, 1905. (1906, p. 39). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society from November 10—11, 1905. (1906, p. 40). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Report on the activities of the Galician Department of the Forest Society for 1903/4 and 1904/5. (1905, № 11, p. 423). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of June 6, 1906. (1906, p. 438). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of August 14, 1906. (1906, p. 432). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Report on the trip of galician members of Forestry society to the government forests in Rachin on September 13, 1906. (1906, p. 466). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- The case of a forest school in Lviv. (1906, Vol. 418, p. 6). *Słowo Polskie*. Lviv [in Polish].
- Congress of foresters. (1907, Vol. 191, p. 3). *Hazeta Narodowa*. Lviv [in Polish].

- Farm and trade. (1907, Vol. 190, p. 5). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- Shorthand minutes of the 22nd session of the General Assembly of Members of the Galician Forest Society, August 21, 1907 in Krakow. (1907, Vol. 11, p. 423). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Szczerbowski I. (1907) *Diary of twenty-five years of activity of the Galician Forest Association 1882-1907*. Lviv [in Polish].
- Report on the activities of the Galician Forest Society Department for 1906/907. (1907, Vol. 8—9, p. 337). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Congress of foresters. (1908, Vol. 394, p. 7). *Slovo Polske*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of February 6, 1909. (1911, Vol. 5, p. 225). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of May 8, 1909. (1911, Vol. 7, p. 325-326). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Catholic chamber. (1896, Vol. 141, p. 4). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- Insurance of a farmstead and farm workers. (1897, Vol. 95, p. 4). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- Society of private officials. (1905, Vol. 225, p. 8). *Slovo Polske*. Lviv [in Polish].
- Extract of the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of February 9, 1906. (1906). Lviv [in Polish].
- Society of private officials. (1907, Vol. 276, p. 2). *Hazeta Narodova*. Lviv [in Polish].
- From the wage institution to the insurance of private officials. (1908, Vol. 257, p. 4). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- Insurance of civil servants. (1908, Vol. 39, p. 4). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- Society of mutual insurance of private officials. (1906, Vol. 193, p. 2). *Slovo Polske*. Lviv [in Polish].
- Czas. (1908, Vol. 38, p. 1). Lviv [in Polish].
- Kurier Lvivskiy*. (1908, Vol. 77, p. 3). Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of March 6, 1909. (1909, Vol. 5, p. 230). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society dated of June, 12 1909. (1909, Vol. 8-9, p. 405). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society of July, 31. A copy of the minutes of the meeting of the Faculty members of Galician Forest Society dated on June 12, 1909. (1909, Vol. 10, p. 453—454). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Necrology (1908, Vol. 12, p. 536—537). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Shorthand minutes of 24th session of General Assembly of the members of the Galician Forest Society, dated on August 9, 1909 in Stryj. (1910, Vol. 11, p. 517—518). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Shorthand minutes of 24th session of General Assembly of the members of the Galician Forest Society, dated on August 24, 1909 in Tarnów. (1909, Vol. 11, p. 490-501). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Minutes of the meeting of the Faculty members of Galician Forest Society of February 5, 1910. (1910, Vol. 4, p. 187). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Minutes of the meeting of the Faculty members of Galician Forest Society dated on March 6, 1910. (1910, Vol. 5, p. 237). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- National commission for afforestation. (1910, Vol. 42, p. 2—3). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- The 14th Ordinary General Council Meeting of the former Galician Society. (1910, Vol. 4, p. 184). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Matters of Forest society. (1910, Vol. 6, p. 292). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Matters of Forest society. (1910, Vol. 7, p. 341). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Matters of Forest society. 1910, Vol. 8—9, p. 422). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician forestry society of July 8. 1910. (1910, Vol. 10, p. 470). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician forestry society of September 19, 1910. (1910, Vol. 12, p. 621). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Extract from the minutes of the meeting of members of the Galician Forest Society from November 5, 1910. (1911, Vol. 12, p. 45). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Congress of foresters. (1911, Vol. 230, p. 3). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].
- From the Galician Department of Forest Society. (1911, Vol. 12, p. 497). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Report on the activities of the Galician Forest Society Department for 1911/1912. (1912, Vol. 10, p. 426). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Shorthand minutes of the 27th deliberations. The General Assembly of the Members of the Galician Forest Society, on September 23—24, 1912 in Brody. (1912, Vol. 11, p. 425—426). *Sylvan*. Lviv [in Polish].
- Burial of saint earl John Szeptycky (1912, Vol. 266, p. 4—5). *Hazeta Lvivska*. Lviv [in Polish].